

ONDER DE AANDACHT

OPROEP REDACTIE- EN KANTOORASSISTENT NHGL

Vanwege een andere functie binnen het GroenHuis in Roermond zal Roel Steverink ons na jarenlang trouwe dienst bij de redactie en op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, gaan verlaten. Het Natuurhistorisch Genootschap is daardoor op zoek naar een nieuwe medewerker voor het uitvoeren van zowel redactionele en administratieve taken.

De taken van de redactie-assistent bestaan uit het voorbereiden en verslaan van de vergaderingen, het verzorgen en documenteren van inkomende post en kopij, het gereedmaken van kopij en overige redactionele werkzaamheden, zoals het maken van de jaarindex en het voorbereiden van de rubriek 'Binnenwerk Buitenwerk'.

De taken van de kantoorassistent bestaan voornamelijk uit ondersteunende taken op het kantoor, zoals telefoonbeantwoording, postafhandeling, registratie uitleenmaterialen, voorbereiden vergaderingen, verwerken waarnemingen, beheer website, archiverings- en kopieerwerkzaamheden. Daarnaast kan de medewerker worden ingezet voor het publicatiebureau en de ledenadministratie.

Werktijden kunnen in onderling overleg worden vastgesteld. Daarnaast is het ook mogelijk om de functie op te delen in die van redactie-assistent en kantoormedewerker. Een aantal van de taken dienen uitgevoerd te worden op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Roermond. De werkzaamheden worden in principe verricht als vrijwilliger, wel bestaan er mogelijkheden om gebruik te maken van een kostenvergoeding voor vrijwilligersregelingen, ook voor personen met bijvoorbeeld een WW- of WAO-uitkering.

Belangstellenden kunnen zich richten tot Henk Heijligers, bureaumanager van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (tel. 0475-386470; e-mail: kantoor@nhgl.nl).

INVOEREN MET DE NATUURBANK

De NatuurBank Limburg is de digitale waarnemingendatabank van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. In de database bevinden zich inmiddels bijna 1.500.000

waarneming die hoofdzakelijk door leden van het Genootschap zijn verzameld. Het systeem is via internet te raadplegen met het programma Ecolog. Voor de leden van het Natuurhistorisch Genootschap zijn twee gebruiksvriendelijke tools beschikbaar: Raadplegen en Invoeren. Inmiddels hebben al een groot aantal leden toegang tot dit digitale waarnemingenarchief. Zij kunnen hun eigen waarnemingen raadplegen. Natuurlijk is het hierbij mogelijk om van deze waarnemingen verspreidingskaartjes te maken met een topografisch achtergrond. Onlangs is ook de invoermodule gereed gekomen. Op een eenvoudige manier kunnen achter elkaar waarnemingen worden ingevoerd van dieren en planten.

Om het programma bij de leden onder de aandacht te brengen, zullen de komende maanden enkele instructieavonden worden georganiseerd. De eerste instructieavond vindt plaats op dinsdag 24 oktober. Tijdens deze avond zal aandacht worden besteed aan het raadplegen en invoeren.

U kunt zich opgeven bij het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg via e-mail: kantoor@nhgl.nl of tel. 0475-386470. Hier kunt u ook een inlogcode voor de NatuurBank aanvragen.

Kijk voor meer informatie of de data van overige instructieavonden op de internetpagina van de NatuurBank Limburg: www.natuurbank.nl.

*Henk Heijligers,
bureaumanager Natuurhistorisch
Genootschap*

ONGEWERVELDEN VAN ZUID-LIMBURGSE KALKSTEENGROEVEN

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven (SOK) doet onderzoek in Zuid-Limburgse kalksteengroeven. Voor het beheeren van onderaardse kalksteengroeven is de Stichting Ir.D.C.van Schaik in het leven geroepen. Momenteel beheert deze stichting een veertiental groeven in Limburg. In de kalksteengroeven mag je een voor Nederland bijzondere ongewervelden-fauna verwachten. Er is echter nog maar heel weinig bekend over bijvoorbeeld de springstaarten, miljoenpoten, spinnen, vliegen, hooiwagens en kevers in de groeven. Een deel

van deze fauna is het jaar rond in de grotten te vinden, maar er zijn ook tal van andere verschijnselen waar te nemen, zoals massale migraties van bepaalde vliegen in de zomer of overwintering van vlinders en sluipwespen.

Op 14 oktober 2006 bestaat de mogelijkheid om onder leiding van John Hageman, beheerder van de Roothergroeve, enkele groeven te bezoeken in de omgeving van de Bemelerberg. Specialisten die graag mee de duisternis in duiken, kunnen zich melden bij Hay Wijnhoven (e-mail: hayw@xs4all.nl). De deelname is beperkt.

ACTIVITEITEN STICHTING IKL

De komende tijd organiseert de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg, (IKL) diverse activiteiten, welke hieronder kort worden belicht. Voor meer informatie, zie www.ikl-limburg.nl of tel. 0475-386430.

Praktijkcursus soortenbeheer in het landschap

De cursus gaat in op de mogelijkheden die er zijn voor het nemen van gemakkelijk uitvoerbare maatregelen die gunstig zijn voor bepaalde soorten. Het kan dan gaan om het maaien van bloemrijk vlinderweiland of het zorgen voor nestgelegenheid voor Steen- of Kerkuil. De cursus legt hierbij de nadruk op het organiseren van de uitvoering. De cursus is dan ook bedoeld voor organisaties en personen die dit soort activiteiten willen organiseren in de natuur. Aan het einde van de cursus kunnen de deelnemers hun eigen project voorbereiden en uitvoeren. In tien lessen komen de soorten en het onderhoud van graslanden, poelen en bos en struweel aan de orde. Cursisten leren over de ecologie en het beheer. Ook wordt daadwerkelijk met gereedschap aan de slag gegaan. Het zoeken naar een geschikt object en het leggen van contact met de eigenaar behoort ook tot de cursus.

De cursus vindt plaats in de periode vanaf 10 oktober 2006 tot april 2007. In deze periode worden zes theorieavonden georganiseerd op de dinsdagavond (20.00 tot 22.00 uur) in het IVN-gebouw te Heerlen, en drie praktijklessen op zaterdagochtend. De cursus wordt afgesloten met een excursie. De

kosten voor deze cursus (incl. cursusmap) bedragen € 40,-.

Leer werken met zeis, zaag, bijl of baggerbeugel

Naast bovenstaande cursus organiseert stichting IKL dit najaar een reeks korte instructies voor het werken met authentiek gereedschap. Hierbij vindt samenwerking plaats met lokale natuurorganisaties. Er wordt in de natuur onder meer gewerkt met zeis, zaag, bijl of baggerbeugel. Er vinden nog drie instructies plaats:

- Dinsdag 3 oktober, 20.00-22.00 in het Keerhoes te Cadier en Keer: Werving van vrijwilligers, nieuwe handen voor het landschap.
- Zaterdag 7 oktober, 9.00-15.00 uur in Bergen: handgereedschap en poelenbeheer.
- Zondag 26 november, 9.00-13.00 in Roermond: van onderruh!!! Een werkdag in het hout.

De bij de instructie horende cursusmap kost voor vrijwilligers € 15,-.

Hoogstamsnoeien

In de komende winterperiode organiseert de stichting verspreid over de provincie drie cursussen over de aanleg en verzorging van hoogstamboomgaarden. De cursus is bedoeld voor eigenaren van boomgaarden en vrijwilligers.

Leefgebied Boomkikker verbeterd

De stichting IKL en de Vereniging Natuurmonumenten hebben begin september zeven voortplantingspoelen voor de zeldzame Boomkikker in het IJzerenbosch in Susteren aangelegd. Verder is het omringend landschap voor de Boomkikker verbeterd door de aanleg van braamstruwelen. De bramen vormen uitstekende verbindingzones voor de soort. Deze moeten minstens acht zonuren per dag krijgen. Dit is van groot belang, omdat de Boomkikker van veel zon houdt. Overdag zitten de dieren op bladeren en takken van struiken en bomen, zodat ze de zonnwarmte optimaal kunnen benutten.

De Boomkikker is zeldzaam in onze provincie en behoort in Europa tot de bedreigde amfibieën (kikkers en padden). Om die reden zijn met steun van Europa diverse maatregelen getroffen om de bestaande leefgebieden te behouden. De aanleg van deze zeven kikkerpoelen is de afronding van een Europees project.

IKL zoekt locaties voor klimaatbosjes

Iedereen kan door de aanleg van een kli-

maatbosje een bijdrage leveren aan de oplossing van het klimaatprobleem. De klimaatbosjes bestaan uit minimaal drie tot maximaal negen walnootbomen, geplant in driehoeksverband. De bomen leveren niet alleen een bijdrage aan de verbetering van het woon- en werkklimaat, maar ze binden ook kooldioxide (CO₂). De uitstoot hiervan leidt wereldwijd tot grote klimaatveranderingen.

In Nederland is niet zo veel ruimte om grote bossen aan te leggen, maar individuele mensen met grond, bedrijven en gemeenten kunnen met de aanleg van een klimaatbosje wel degelijk gewicht in de schaal leggen. Het is de bedoeling dat via deze campagne de komende jaren in Nederland in totaal 600 bosjes worden aangelegd. In Limburg gaat stichting het Limburgse Landschap en de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) 50 van deze bosjes aanleggen. De klimaatbosjes kunnen overal geplant worden. Voor 28 locaties heeft IKL plantmateriaal beschikbaar. Voor de aanleg ervan gelden geen expliciete eisen. Het basismodel met drie walnoten in driehoeksverband wordt een optimale afmeting van 16 bij 16 m aangehouden. Maar dit kan ook worden opgeschaald tot een groter model. Vanwege het bewustwordingselement hebben opvallende plantplekken de voorkeur. Bij de bosjes worden informatiepanelen geplaatst.

SOK-MEDEDELINGEN 44

SOK-mededeling is een uitgave van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven. Hieronder volgt een korte samenvatting van de inhoud van het laatst verschenen nummer.

De Mergelvloot

Ingekraste scheepjes op de mergelwanden in de onderaardse kalksteengroeven en het vervoer van mergel over de Maas.

De vondst van een negentiende eeuwse inkassing van zijn familienaam én enkele scheepjes op de wand van een groeve wekte de belangstelling van de auteur. De zoektocht in de omgeving naar méér vermeldingen van zijn familienaam leverde echter geen resultaten op. Wel werden er meerdere inkassingen van scheepjes gevonden. Omdat de vorm ervan sterk deed denken aan de historische scheepjes die in vorige eeuwen werden gebruikt op de Maas, was er wel-

licht een relatie met de inkassingen en het vervoer van mergel over water.

Een jarenlange zoektocht in deze en andere groeven naar meer afbeeldingen had tot resultaat dat er een twintigtal inkassingen van scheepjes werd geselecteerd om te kunnen vergelijken met de bouw van de voormalige traditionele scheepjes die de Maas bevoeren. Maar in het artikel wordt eerst onderzocht of de ingekraste 'PJ Breuls' uit Leuth inderdaad een ver familielid van de auteur is. Vervolgens wordt de werkwijze van het onderzoek naar de scheepjes verklaard. Na de vondst van een inkassing werd deze eerst gefotografeerd. De directe omgeving werd nauwkeurig onderzocht of eventuele namen, data of andere bijzonderheden al dan niet in relatie met de inkassing stonden. Vervolgens werd calquepapier met punaises over de inkassing heen vastgezet, waarna met de vingertoppen en een potlood zorgvuldig de oorspronkelijk lijnen van de inkassing werden gevolgd en overgebracht op de calque. Daarna werd een maatbalk van 15 cm naast de tekening aangebracht, waarna een lichtdrukkerij ze uiteindelijk verkleinde tot A4-formaat.

De Maas was een regenrivier met een gering verval tussen Maastricht en Venlo. De rivier stelde daarom eisen aan de schepen, anders waren ze onbruikbaar. In de loop van de eeuwen werden diverse typen Maasschepen gebruikt en bij nadere bestudering van de opbouw ervan en de typische onderdelen, zoals roeren en zeilen van deze scheepstypen, blijken enkele ingekraste schepen in de groeven soms verrassend veel details te hebben, die een vergelijk met de historische schepen mogelijk maken.

Daarna wordt in het artikel het laden van mergel in schepen en het transport over water in vorige eeuwen nader bekeken. Hoe de verscheping in z'n werk ging, wordt al in een 16e eeuwse reisverslag beschreven. Ook andere geschreven bronnen verwijzen hier naar. Op een groeveplattegrond van de Sint-Pietersberg van een 18e eeuwse Franse officier, staan de laadpunten aan de voet van de berg en de oevers van de Maas ingetekend en samen met tolregisters en andere archiefgegevens is een goed beeld verkeken van het transport per schip van mergel als bouwsteen en als grondstof voor de bemesting van het land. Het artikel wordt afgesloten met een zoektocht naar de zichtbare overblijfselen van de laadpunten voor mergel in de bergflanken van de Sint-Pietersberg.

Ton Breuls

PRINS BERNARD CULTUURFONDS

Het Natuurhistorisch Genootschap maakt regelmatig gebruik van fondsen zoals het Prins Bernard Cultuurfonds. Zonder deze subsidiestromen zou het niet mogelijk zijn om bijvoorbeeld onze verspreidingsatlassen uit te geven. U begrijpt dat wij het Prins Bernard Cultuurfonds een warm hart toedragen. Daarnaast begrijpt u ook dat dit fonds nieuwe donateurs kan gebruiken. Bij

deze willen wij u dan ook graag opmerken op de internetpagina van dit fonds: www.cultuurfonds.nl.

CONTACTDAG LIMBURGS NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIEF NETWERK

Op zaterdag 18 november 2006 vindt in samenwerking met de Vakgroep Biologie in de Universiteit Hasselt de derde contactdag

plaats van LIMNET, het Limburgs Natuur- en Milieueducatief Netwerk. De dag is bedoeld om mensen die in Belgisch Limburg op één of andere manier bezig zijn met natuur-, milieu- en duurzaamheidseducatie met elkaar in contact te brengen. Het is de bedoeling om bestaande en nieuwe educatieve projecten bekend te maken en nieuwe ideeën en trends in de milieueducatieve sector te lanceren. Voor meer informatie kunt u de internetpagina www.limburg.be/limnet raadplegen.

BINNENWERK BUITENWERK

OP DE WEBSITE WWW.NHGL.NL IS DE MEEST ACTUELE AGENDA TE RAADPLEGEN

● **ZONDAG 1 OKTOBER** verzorgt de **Plantenstudiegroep** een excursie naar adventieven langs de Maasoeveren. Rian Wolfs (tel. 043-4092946) vertrekt om 10.00 uur vanaf NS-station Maastricht (oostelijke ingang, Meerssemerweg).

● **ZONDAG 1 OKTOBER** organiseert **Kring Heerlen** onder leiding van Henk Henczyk een paddestoelenexcursie door het Stammenderbos. Vertrek is om 10.00 uur vanaf NS-station Spaubeek.

● **DINSDAG 3 OKTOBER** is er een vergadering van het **Dagelijks Bestuur** in het GroenHuis te Roermond.

● **DINSDAG 3 OKTOBER** verzorgt de **Mossenstudiegroep** een practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Aanmelding bij Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

● **WOENSDAG 4 OKTOBER** organiseert de **Vlinderstudiegroep** een bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **DONDERDAG 5 OKTOBER** verzorgt **Kring Maastricht** een bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **VRIJDAG 6 OKTOBER T/M ZONDAG 8 OKTOBER** organiseert de **Zoogdierenwerkgroep** een inventarisatie-weekend in Noord-Limburg. De leiding berust bij Johannes Regelink en Henk van Kulk. Verdere informatie volgt.

● **ZATERDAG 7 OKTOBER** houdt de **Plantenstudiegroep** een wandeling

langs wijngaarden en muurflora in het Ahrdal (Duitsland). Olaf en Lisa op den Kamp (tel. 045-5354560, planten@nhgl.nl) vertrekken om 8.30 uur vanaf NS-station Maastricht (oostelijke ingang, Meerssemerweg) en om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats Bocholtz nabij Shell-station langs de autoweg Heerlen-Aken.

● **MAANDAG 9 OKTOBER** verzorgt Jan Kersten voor **Kring Heerlen** een dialoog met de titel "Een kennismaking met spinnen". De bijeenkomst wordt gehouden in de zaal van de Stichting Botanische Tuin Kerkrade, St Hubertuslaan 74 te Terwinselen (Kerkrade-West). Aanvang 20.00 uur.

● **DINSDAG 10 OKTOBER** verzorgt de **Mossenstudiegroep** een practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Aanmelding bij Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

● **WOENSDAG 11 OKTOBER** organiseert de **Zoogdierenwerkgroep** een braakballenpluissavond. Dick Bekker van de Zoogdierveniging VZZ zal hierbij aanwezig zijn. De pluissavond wordt gehouden in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond. Aanvang 19.30 uur.

● **DONDERDAG 12 OKTOBER** organiseert de **Kring Roermond** een demonstratie van de gebruiksmogelijkheden van de NatuurBank Limburg voor Genootschapsleden. Daarna komen diverse andere onderwerpen aan de orde (varia-avond). De bijeenkomst begint om 20.00 uur in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond.

● **DONDERDAG 12 OKTOBER** wordt het **Periodiek Overleg** gehouden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **VRIJDAG 13 OKTOBER** houdt de **Plan-**

tenstudiegroep haar jaarlijkse varia-avond. Tijdens deze avond kunnen vonden en dia's gedeeld worden met anderen. De bijeenkomst vindt plaats in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **ZONDAG 15 OKTOBER** organiseert **Kring Venlo** onder leiding van Peter Eenshuistra een paddestoelenexcursie naar het Jammerdal bij Venlo. Vertrek is om 8.00 uur vanaf het Trappistenklooster tegenover de Oelesprot bij Tegelen.

● **ZONDAG 15 OKTOBER** houdt de **Plantenstudiegroep** een herfstwandeling door de Platte bosschen (NL/D). Johan den Boer (tel. 043-3625011, johan@mistletoe.net) vertrekt om 10.00 uur vanaf NS-station Maastricht (oostelijke ingang, Meerssemerweg) en om 10.30 uur op de parkeerplaats van het wegrestaurant Baneheide aan de Nijswillerweg te Baneheide.

● **DINSDAG 17 OKTOBER** verzorgt de **Mossenstudiegroep** een practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Aanmelding bij Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

● **WOENSDAG 18 OKTOBER** houdt de **Fotostudiegroep** een bijeenkomst met als thema paddenstoelen. De bijeenkomst vindt plaats in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond. Aanvang 20.00 uur.

● **DINSDAG 24 OKTOBER** verzorgt de **Mossenstudiegroep** een practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Aanmelding bij Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

● **DONDERDAG 26 OKTOBER** houdt Harry Bussink voor **Kring Venray** een lezing over terreinen van Stichting Het Limburgs Landschap. De bijeen-

komst vindt plaats in het Gemeenschapshuis, Watermolenstraat 1 te Oostrum.

● **DONDERDAG 26 OKTOBER** is er een kringenoverleg, dat oorspronkelijk op donderdag 19 oktober plaats zou vinden.

● **ZATERDAG 28 OKTOBER** organiseert de **Mollusken Studiegroep Limburg** een excursie naar de omgeving van Eijsden. Start om 10.30 uur vanaf NS-station Eijsden. Aanmelden bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, s.keulen@consunet.nl).

● **ZONDAG 29 OKTOBER** organiseert **Kring Venlo** onder leiding van de vogelwerkgroep van Kring Venlo een vogelexcursie naar de Hamert bij Arcen. Vertrek is om 8.00 uur vanaf de parkeerplaats van de Hamert bij het pannenkoekenhuis.

● **MAANDAG 30 OKTOBER** verzorgt de **Mossenstudiegroep** een practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Aanmelding bij Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

● **WOENSDAG 1 NOVEMBER** organiseert de **Vlinderstudiegroep** een bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **DONDERDAG 2 NOVEMBER** verzorgt **Kring Maastricht** een bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

● **ZATERDAG 4 NOVEMBER** organiseert de **Vogelstudiegroep** een vogelstudie-middag in de Postkoets te Horn, met op de agenda onder andere het jaaroverzicht.

● **DINSDAG 7 NOVEMBER** is er een vergadering van het **Dagelijks Bestuur** in het GroenHuis te Roermond.